

BOGANMELDELSER

Walter Eucken: DIE GRUNDLAGEN DER NATIONALÖKONOMIE. Gustav Fischer. 1940. 300 S.

Trods Forfatterens Benægtelse i Forordets første Linie er det en Bog, der handler om Metode, samtidig med at den fremdrager nogle Hovedpunkter vedrørende den økonomiske Virkelighed. Det er bl. a. Afstanden mellem den historiske og teoretiske Forskning, Eucken angriber, samt begge Retningers Uvirkelighed. Han vil naa helt frem til Dagliglivets Problemer, men ser iøvrigt her Videnskabens Opgave i at overvinde Dagliglivets interesse- og magtbetonede Meninger og Ideologier, hvad der synes at lykkes ham selv meget godt.

Han angriber Troen paa væsensforskellige historiske Perioder, der hver kan behandles som indadtil ensartede, hver efter sin tidsbundne Teori, og han hævder, at baade den klassiske Oldtid, Middelalderen og Nutiden hver for sig maa ses som en Samling af stærkt uensartede Tilfælde, samtidig med, at de alle kan forstaas som forskellige Kombinationer af de samme økonomiske Grundelementer.

Man vil i alle Perioder finde større eller mindre centralledede økonomiske Grupper og Grupper med Bytteøkonomi. Og hvor Bytteøkonomien hersker, vil man finde en Række forskellige Markedsformer paa henholdsvis Køber- og Sælgerside. Eucken interesserer sig ikke for alle Teoriens abstrakte Muligheder, men nævner som Former, der alle har spillet en væsentlig Rolle i Praksis baade i Fortid og Nutid, følgende: 1) Monopol, 2) Delmonopol (d. v. s. en Køber eller Sælger, der fører Prispolitik, og et Antal, der tager Prisen som givet), 3) Oligopol (flere, der hver for sig fører Prispolitik), 4) Del-Oligopol (do. samt et Antal, som ikke fører Prispolitik), 5) fri Konkurrence. Ved at kombinere de fem Typer paa henholdsvis Køber- og Sælgerside faas — som en Modifikation af Stackelbergs tilsvarende Skema — 25 Markedsformer, og tager man Hensyn til, at Tilgangen af ny henholdsvis Købere og Sælgere kan være aaben eller lukket, faas lige saa nydeligt 100 Rubrikker eller Skuffer. Forholdet kompliceres iøvrigt ved, at Tilgangen kan være mere eller mindre hæmmet, og dette paa mange Maader, og ved, at de enkelte Købere og Sælgere ligeledes paa mange forskellige Maader kan optræde mere eller mindre i Fællesskab. Andre »Formelementer«, som Eucken genfinder i forskellige Kombinationer i forskellige Perioder, vedrører Pengevæsenets Organisation (om Omsetningsmidlet tillige er Værdimaal, og i hvilket Omfang Pengene er Varer eller Skyldbeviser fra en betalende eller fra en Kreditgiver).

Den fortidige eller nutidige Virkelighed maa forstaas ved Hjælp af Teoriens Tankemodeller »Idealtyper« (i Modsætning til den økonomiske

BOGANMELDELSER

Walter Eucken: DIE GRUNDLAGEN DER NATIONALÖKONOMIE. Gustav Fischer. 1940. 300 S.

Trods Forfatterens Benægtelse i Forordets første Linie er det en Bog, der handler om Metode, samtidig med at den fremdrager nogle Hovedpunkter vedrørende den økonomiske Virkelighed. Det er bl. a. Afstanden mellem den historiske og teoretiske Forskning, Eucken angriber, samt begge Retningers Uvirkelighed. Han vil naa helt frem til Dagliglivets Problemer, men ser iøvrigt her Videnskabens Opgave i at overvinde Dagliglivets interesse- og magtbetonede Meninger og Ideologier, hvad der synes at lykkes ham selv meget godt.

Han angriber Troen paa væsensforskellige historiske Perioder, der hver kan behandles som indadtil ensartede, hver efter sin tidsbundne Teori, og han hævder, at baade den klassiske Oldtid, Middelalderen og Nutiden hver for sig maa ses som en Samling af stærkt uensartede Tilfælde, samtidig med, at de alle kan forstaas som forskellige Kombinationer af de samme økonomiske Grundelementer.

Man vil i alle Perioder finde større eller mindre centralledede økonomiske Grupper og Grupper med Bytteøkonomi. Og hvor Bytteøkonomien hersker, vil man finde en Række forskellige Markedsformer paa henholdsvis Køber- og Sælgerside. Eucken interesserer sig ikke for alle Teoriens abstrakte Muligheder, men nævner som Former, der alle har spillet en væsentlig Rolle i Praksis baade i Fortid og Nutid, følgende: 1) Monopol, 2) Delmonopol (d. v. s. en Køber eller Sælger, der fører Prispolitik, og et Antal, der tager Prisen som givet), 3) Oligopol (flere, der hver for sig fører Prispolitik), 4) Del-Oligopol (do. samt et Antal, som ikke fører Prispolitik), 5) fri Konkurrence. Ved at kombinere de fem Typer paa henholdsvis Køber- og Sælgerside faas — som en Modifikation af Stackelbergs tilsvarende Skema — 25 Markedsformer, og tager man Hensyn til, at Tilgangen af ny henholdsvis Købere og Sælgere kan være aaben eller lukket, faas lige saa nydeligt 100 Rubrikker eller Skuffer. Forholdet kompliceres iøvrigt ved, at Tilgangen kan være mere eller mindre hæmmet, og dette paa mange Maader, og ved, at de enkelte Købere og Sælgere ligeledes paa mange forskellige Maader kan optræde mere eller mindre i Fællesskab. Andre »Formelementer«, som Eucken genfinder i forskellige Kombinationer i forskellige Perioder, vedrører Pengevæsenets Organisation (om Omsetningsmidlet tillige er Værdimaal, og i hvilket Omfang Pengene er Varer eller Skyldbeviser fra en betalende eller fra en Kreditgiver).

Den fortidige eller nutidige Virkelighed maa forstaas ved Hjælp af Teoriens Tankemodeller »Idealtyper« (i Modsætning til den økonomiske

Histories ofte urealistisk stiliserede »Realtyper«), der ligesom Alfabetets Bogstaver kan optræde i skiftende Kombinationer. De teoretiske Sætninger skal ikke være en Quintessens af Erfaringer, men Redskaber til alternativ Anvendelse over for skiftende Forudsætninger, efter at det enkelte konkrete Tilfældes vigtigste, relevante Forudsætninger er fundet ved en »pointierende hervorhebende« Abstraktion (i Modsætning til den »generaliserende«, som Forfatteren angriber).

Forskellighederne er større inden for Perioderne end mellem disse. Eucken tror f. Eks. ikke paa en afgørende Modsætning mellem en gammeldags, traditionsbunden, fast begrænset Behovsdækningsøkonomi og en moderne kapitalistisk Erhvervsøkonomi uden Grænser for de enkeltes Behov. Naar Eucken lægger saa stor Vægt paa den økonomiske Historie, er det, fordi de nu anvendelige Forklaringer hurtigt kan blive uaktuelle. Da en rigtig Teori bygger paa Forudsætninger og ikke taler om Tingenes Eksistens, bliver den ikke usand, men blot uaktuel.

Eucken finder det praktisk ved Forklaringen af de økonomiske Forhold at begynde med den centralledede økonomiske Enhed, f. Eks. den selvfor-synende Gaard med en stor Familiegruppe. Man ser her det økonomiske Liv som en systematisk Enhed, medens man i Bytteøkonomien for at faa det hele med baade maa studere Livet inden for Produktions- og Forbrugsenhederne og Forbindelsen mellem disse gennem Prissystemet. I først-nævnte Samfund kan man forstaa Sammenhængen som Hensigter og Vurderinger fra Ledelsens Side. Efterhaanden som Staten faar større Magt over det økonomiske Liv, bliver Værditeorien — i Modsætning til Pristeorien — derfor atter aktuel.

Forfatteren advarer mod Forsøg paa at finde økonomisk Lovmæssighed for Udviklingen, d. v. s. for Ændringer af saadanne Forhold, som den økonomiske Teori maa tage som Data. Lovgivning og Teknik paavirkes ganske vist af rent økonomiske Forhold; men hvad Resultatet vil blive af en Paavirkning, kan ikke siges uden at tage de mange andre Forhold med i Betragtning, som indgaar i det samlede historiske Udviklingsforløb. Noget lignende gælder med Hensyn til Konjunkturbevægelserne ikke mindst i Tiden efter Verdenskrigen 1914—18. — Eucken advarer endvidere mod ved teoretiske Undersøgelser at tage Ændringen af en Pris eller en anden af de indbyrdes afhængige økonomiske Variable som Udgangspunkt. Undersøgelsen bliver da ufuldstændig, idet Prisforandringen maa bero paa en eller anden Ændring i de økonomiske Data, som alt efter sin Beskaffenhed maa antages ogsaa at have virket paa anden Maade.

Bogens Behandling af Nationaløkonomiens mest omfattende og abstrakte Emner er paa en morsom og levende Maade stadig illustreret af praktiske Eksempler fra Fortid og Nutid. Den skal næppe tages alt for højtideligt som et forsigtigt og velafbalanceret sidste Ord om Kernen i den økonomiske Virkelighed og den økonomiske Videnskab. Den giver imidlertid en Række personligt prægede og interessante Synspunkter, hvoraf en Del er kort gengivet i foranstaaende Anmeldelse — til Trods for at Forfatteren selv nægter at give noget Resumé, da han (med et Citat af Schopenhauer) ikke kan finde nogen kortere Vej til Gengivelse af sine Tanker end hele Bogen.

F. Zeuthen.